

Damian Kołodziejczyk, Łukasz Funka

Waloryzacja turystyczno-kulturowa Rawicza i powiatu rawickiego

Turystyka Kulturowa nr 8, 54-60

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiały faktograficzne

Damian Kołodziejczyk

Waloryzacja¹ turystyczno-kulturowa Rawicza i powiatu rawickiego

1. Ankieta waloryzacyjna

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3)

- *Poreformacki zespół klasztorny w Goruszkach (gm. Miejska Górka) (3)*

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (za pierwsze trzy) (4)

- *Kościół p.w. Narodzenia NMP w Giżynie (gm. Bojanowo) (4)*

- *Kościół p.w. św. Andrzeja Apostoła i św. Doroty w Rawiczu-Sarnowo (4)*

- *Kościół p.w. św. Andrzeja Baboli w Rawiczu (4)*

I.A. b) Zamki i pałace:

Zamek lub pałac stylizowany* D (za pierwsze dwa) (2*)

- *Pałac w Pakosławiu (gm. Pakosław) (0)*

- *Pałac w Osieku (gm. Pakosław) (0)*

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze trzy) (3)

Renesansowe założenie urbanistyczne miasta Rawicz (M. Flandrin) (3)

Zespół budowlany i założenie urbanistyczne miasta Bojanowo (3)

Założenie urbanistyczne miasta Sarnowa (3)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych Z (pierwsze trzy****) (3)

Barokowy Ratusz w Rawiczu (3)

Klasyczny Ratusz w Rawiczu - Sarnowie (3)

Zabytek techniki /obiekt przemysłowy o znaczeniu regionalnym ZD (do trzech) (3)

Bojanowo: zespół browarowy (3)

Wiatrak koźlak w Miejskiej Górcie (3)

Wiatrak koźlak w Sarnowie (3)

Historyczne fortyfikacje miejskie zachowane z znacznej części ZD (4)

Planty Rawickie, unikatowy przykład XVII wiecznych fortyfikacji (4)

I.A. d) Obiekty militarne:

Brak w regionie

Dodatkowe punkty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

Brak

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:

I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:

Pomnik lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym* (do trzech) (1)

Rawicz: Pomnik Żołnierza na rawickich plantach (1)

Bojanowo: Pomnik (obelisk) Stefana Bojanowskiego, założyciela miasta (1)

Jutrosin: Pomnik chłopów, uczestników insurekcji 1794(przed ratuszem) (1)

Miejsce związane z biografią osób o krajowym znaczeniu niedostępne lub częściowo zachowane (pierwsze dwa) (1)

- *Konarzewo - Adam Mickiewicz (1)*

¹ Waloryzacja sporządzona na podstawie: Mikos v. Rohrscheidt A., Turystyka Kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy, Gniezno 2008, s. 413 - 467

- Łaszczyn - Adam Mickiewicz (1)

I.B. b) Cmentarze historyczne

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali kraju (do trzech) (2)

- Łaszczyn, grób Stefana Bobrowskiego (2)

Inny cmentarz zabytkowy z ciekawymi obiektami sztuki sepulkralnej*** (do dwóch) ZD (1)

Bojanowo - cmentarz ewangelicki przy ul. Leśnej (1)

Rawicz: Pomnik żołnierzy radzieckich - ponad 1500 pochowanych (1)

I.B. c) Budowle współczesne

Brak budowli współczesnych o dużej wartości architektonicznej

I.C) Pojedyncze dzieła sztuki:

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech) (2)

Golejewko - kościół parafialny p.w. *Wszystkich Świętych*: 6 tablic z portretami trumiennymi i tarczami herbowymi rodziny Choińskich (XVII w). (2)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech) (2)

Muzeum Ziemi Rawickiej (2)

Muzeum Ziemi Jutrosińskiej (2)

Powozownia w Golejewku (2)

Przy wszystkich zaliczonych muzeach i ekspozycjach **dodatkowe** punkty za:

Zorganizowanie w ostatnim roku wystawy czasowej o zasięgu regionalnym (w sumie za pierwsze trzy) (2)

Rawicz, Muzeum Regionalne: *Jan Paweł II w sztuce medalierskiej* (2)

Rawicz, Muzeum Regionalne: *Sowieckie piekło 1939-1956* (2)

Rawicz, Muzeum Regionalne: *Wojna polsko bolszewicka 1918-1920 - wystawa* (2)

Przewodnicy obiektowi stali (2)

Muzeum Ziemi Jutrosińskiej (2)

Rawicz, Muzeum Regionalne (2)

Własny materiał informacyjny, wydany nie dawniej niż 5lat: (1)

Rawicz, Muzeum Regionalne (1)

Przy muzeach regionalnych i lokalnych punkty dodatkowe za:

Stałe godziny otwarcia (1)

Rawicz, Muzeum Regionalne (1)

Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (brozury, foldery) (1)

Rawicz, Muzeum Regionalne (1)

I.E. Eventy kulturowe:

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu krajowym (do trzech) (6)

Międzynarodowy Plener Malarski - Muzeum Ziemi Rawickiej (6)

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (dwóch) (4)

Ogólnopolski Konkurs Plastyczny "Kolory Szarości" - Muzeum Ziemi Rawickiej (4)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)

Rawicz *"Święto Rawicza"* (4)

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe: z ofertą turystyczną

Brak w mikroregionie

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

Rezerwat przyrody na terenie regionu (Poza Parkami Narodowymi i Krajobrazowymi) do trzech) (1)

Rezerwat Dębno (1)

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty) (2)

Pakosław - park pałacowy (2)

Golejewku - park pałacowy (2)

I.H: Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa) (3)

Wielkopolski szlak wiatraczny - Dubin - Sowy - Pakosław - Miejska Górka - Sarnowa - Izbice (3)

Wirtualne szlaki turystyczne, przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2)

Rawicki Mickiewiczowski Szlak Rowerowy - Łaszczyn, Konarzewo, Dabrówka (2)

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (1)

Szlak czerwony (szlak walk Powstańców Wielkopolskich w Rawiczu) (1)

Gmina Pakosław - Rowerowy szlak miodowy (1)

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:

II.A. Informacja turystyczna:

Informacje turystyczne na miejscu, regularnie czynne (2)

Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze w Rawiczu (Przyjemskiego 4 63-900 Rawicz tel: 65 545-21-27) (2)

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2)

Rawicz, Informator (2)

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości (każdy język do trzech) (1)

Powiat Rawicki - prezentacja multimedialna 2008(wersja angielska) (1)

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5,4,3,2,1-gwiazdkowe, schroniska, kwatery zorganizowane - (za pierwszy obiekt każdej kategorii) (2)

*Hotel "Diament" Rawicz 3**** (2)

*Hotel "Maria" Dębno Polskie 2*** (2)

Kwatery zorganizowane:

Stadnina Koni "Golejewko" - pokoje gościnne

Hotel w pałacu Pakosław ul. Parkowa 14, (nie kategoryzowany)

Rawicz, "Hotel Sportowy" ul. Spokojna 1a, (nie kategoryzowany) (2)

Sowiny (gm. Bojanowo): Zagroda U Szwagra (Gosp. Agroturystyczne) (2)

18 rejestrowanych gospodarstw agroturystycznych

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Rawicz, Restauracja "Leśna", ul. Spokojna 1 (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po 22 (za pierwszą) (1)

Rawicz, Restauracja "Diament", ul. Sarnowska 18a (1)

Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)

Kawiarnia "Elita", ul. I. Buszy 2 (1)

Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, busu, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2)

Rawicz "Auto-Kar" Usługi Przewozowe (2)

Rawicz "Rawi-Tour" S.C. T. Miśkowiak I M. Cieślak (2)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Inny dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec PKP Rawicz (2)

Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec PKS Rawicz (2)

Doga ekspresowa lub droga krajowa w odl. Mniej niż 10km (za pierwsze dwie) (2)

Droga Krajowa Nr 5 Lubawka - Wrocław - Poznań - Świecie (2)

Droga Krajowa Nr 36 (Ostrów Wlkp. - Lubin) (2)

Oferta powozów, bryczek i inna retro na zamówienie (za pierwszą ofertę) (1)

Stadnina koni Golejewko (2)

II.D. Promocja turystyczna

Brak aktywności w latach 2009-2010, planowane na rok 2011 (0)

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:

III.A. Instytucje kultury:

Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)

Kino "Promień" (2)

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Pomnik przyrody (za pierwsze dwa) (1)

60 zarejestrowanych pomników przyrody w powiecie (2)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:

Baseny kryte ogólnodostępne - (za pierwszy obiekt) (2)

Kryty basen kąpielowy w Rawiczu (2)

Plaża morskie ogólnodostępne, plaże jeziorne, rzeczne - (za pierwszy obiekt) (2)

Kąpielisko otwarte na terenie dawnego poligonu w gminie Rawicz (2)

Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2)

Rawicz, szkoła "Demostenes" (oddział) (2)

Stałe centra sportowo ogólnodostępne (za pierwszy obiekt) (2)

OSiR Rawicz (2)

Stadion sportowy (za pierwszy obiekt) (1)

Stadion w Rawiczu (2)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze i inne) (pierwsze dwa) (1)

Szkolenie jeździeckie (Golejewko) (1)

Szkolenia jeździeckie (Pakówka) (1)

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

Sanatoria i ogólnodostępne ośrodki rehabilitacji (punkty za pierwsze dwa obiekty) (2)

Brak

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

Brak

IV. D. Oferta shoppingu w regionie:

Brak

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)

Gmina Jutrosin - Gmina Potigny (Francja) (1)

Gmina Miejska Górka - Turbiw (Ukraina), Dobruška (Czechy) (2)

Gmina Pakosław - Gmina Moulton (Francja) (1)

Suma punktów:

Za kategorię I: 89

Za kategorię II: 21

Za kategorię III: 14

Za kategorię IV: 4

Razem za wszystkie kategorie: 128 punktów

2. Ocena Rawicza i powiatu rawickiego z punktu widzenia turystyki kulturowej

W przeprowadzonej waloryzacji potencjału mikroregion rawicki uzyskał 89 punktów w kategorii I lokuje się w zakresie niewielkiego potencjału turystyczno-kulturowego.

Pomimo to posiada on wiele miejsc wartych odwiedzenia. Jednak jednym z głównych problemów jest fakt, że większość z nich nie jest dostępna dla ruchu turystycznego lub są one wykorzystywane w innych celach. Przykładowo w pałacu w Dłoni mieści się siedziba Rolniczego Gospodarstwa Doświadczalnego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, w pałacu w Osieku znajduje się Dom Pomocy Społecznej, a pałac w Golejewku (choć jest jednym z obiektów, które z zewnątrz prezentują się najlepiej) nie jest w ogóle dostępny wewnątrz. Ponieważ ten właśnie typ zabytków stanowi największy walor powiatu z punktu widzenia turystyki kulturowej, dlatego pierwszym krokiem w kierunku jej rozwijania w większej skali powinno być odrestaurowanie zniszczonych obiektów oraz udostępnienie dla potencjalnych turystów.

Na uwagę zasługuje także szereg zabytkowych kościołów, barokowy ratusz w Rawiczui klasycystyczny ratusz w Rawiczu - Sarnowie. W powiecie mieszczą się także dwa muzea których ekspozycje mogą zainteresować niektóre grupy turystów kulturowych. W oparciu o potwierdzone fakty z biografii znanych Polaków (A. Mickiewicz, S. Bobrowski) możliwe jest także rozwinięcie w ograniczonym wymiarze turystyki biograficznej. W powiecie organizowane są cykliczne eventy kulturowe, ale brakuje imprezy która byłaby w stanie przyciągnąć większą ilość osób, dzięki której Rawicz mógłby być rozpoznawany w skali kraju.

Słabo rozwinięta jest baza noclegowa mikroregionu, brak hoteli wyższych kategorii (powyżej trzech gwiazdek), oraz schronisk młodzieżowych które umożliwiłyby pobyt zorganizowanych grup turystycznych. Liczna jest oferta niesklasyfikowanych obiektów noclegowych, zwłaszcza gospodarstw agroturystycznych. Oferta gastronomiczna jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Jednak znacznym mankamentem jest brak oferty potraw regionalnych, które mogłyby stanowić dodatkową atrakcję dla turystów kulturowych.

Dużym atutem regionu jest przyroda i wykorzystanie jej zasobów w ofercie turystyki kulturowo-przyrodniczej: między innymi unikatowe planty rawickie, rezerwat Dębno, duża ilość parków, jak również 18 rejestrowanych gospodarstw agroturystycznych.

Powiat posiada dobrą dostępność komunikacyjną (drogi krajowe nr.5 i nr.36) na linii Wrocław - Poznań i Gdańsk oraz Legnica i Lubin - Ostrów Wlkp. i Kalisz. Planowana rozbudowa DK nr 5 do standardu drogi ekspresowej może się przyczynić do wzrostu ruchu turystycznego w mikroregionie, o ile do tego czasu pojawią się zagospodarowane walory w postaci dostępnych obiektów i tras lokalnych oraz odpowiednia infrastruktura.

Dla powiększenia swojego potencjału turystycznego, władze powiatu i odpowiedzialni za turystykę oraz promocję powinni dążyć do udostępnienia dla turystów znaczniejszych zabytków w mikroregionie, zwłaszcza pałaców i dworów. Ważnym postulatem wydaje się być potrzeba stworzenia ogólnodostępnego punktu informacji turystycznej, w którym zatrudnieni tam przygotowani fachowcy mogliby nie tylko udzielać tej informacji, ale także koordynować działanie tras turystycznych oraz przedsięwzięcia zmierzające do ożywienia ruchu turystycznego w powiecie. W miarę swoich możliwości władze samorządowe powinny także wspierać rozbudowę oferty noclegowej, w tym szczególnie ekonomicznych hoteli i hosteli oraz schronisk młodzieżowych.

3. Powiat rawicki jako destynacja turystyki kulturowej

Przeprowadzona ocena potencjału turystyczno-kulturowego Rawicza i powiatu rawickiego wykazała poważniejsze zasoby w odniesieniu do trzech form turystyki kulturowej. Ich rozwijanie lub stworzenie na miejscu oferty uzupełniającej dla większych przedsięwzięć turystycznych (propozycji wypraw, szlaków tematycznych) mogłyby wpłynąć na rozwój turystyki kulturowej w mikroregionie. Są to: turystyka kulturowo-przyrodnicza, turystyka religijna (jednakże bez pielgrzymkowej) oraz turystyka tematyczna (w tym biograficzna).

Turystyka kulturowo-przyrodnicza

W 1961r. utworzono rezerwat "Dębno". Jego głównym zadaniem jest ochrona fragmentu boru mieszanego, świeżego, z urozmaiconym drzewostanem. Występują tutaj okazałe, 170 letnie sosny oraz 220-letnie dęby, których część stanowi pomniki przyrody. Poza tym na dużą uwagę zasługuje wiele zamieszkujących tu gatunków ptaków, między innymi: dzięcioły czarne i pstre. Dla turystów wyznaczono ścieżkę dydaktyczną, umożliwiającą dotarcie do najciekawszych fragmentów rezerwatu. Wartym zobaczenia miejscem są także rawickie planty (im. Jana Pawła II) - drugie co do wielkości założenie tego rodzaju na dzisiejszym terytorium Polski (ustępują tylko krakowskim). Ofertę powiatu w tej dziedzinie uzupełniają liczne pomniki przyrody, w większości rzadkie i szczególnie wiekowe okazy drzew (około 60).

Turystyka religijna

W powiecie rawickim znajduje się duża ilość obiektów sakralnych, jednak nie posiadają one rangi ponadregionalnej. Najważniejszym zabytkiem powiatu jest kościół p.w. św. Andrzeja Boboli w Rawiczu. Został on zbudowany na początku XIX w., przez H. Krausego z Poznania wg. projektu znanego architekta Karola Gotharda *Langhansa*, twórcy Bramy Brandenburskiej w Berlinie. Kolejnym ciekawym obiektem sakralnym jest Kościół p.w. Chrystusa Króla i Zwiastowania NMP w Rawiczu, wybudowany w latach 1902-1907. Prócz swojej wartości architektonicznej kościół (stanowiący cenny przykład architektury neogotyckiej) jest miejscem kultu oryginalnego obrazu Matki Bożej Rawickiej z 1871 r. Wart uwagi i odwiedzin jest także drewniany zabytkowy kościół p.w. Narodzenia NMP w Giżynie, znajdujący się w gminie Bojanowo. Jest to dawny zbór ewangelicki, wybudowany w 1652r., na miejscu kościoła katolickiego.

Turystyka tematyczna

Na ziemiach powiatu rawickiego znajduje się kilka wartych odwiedzenia pałaców oraz dworków. Wiele z tych obiektów ma szczególną wartość architektoniczną. Współcześni właściciele w większości starają się dbać o te obiekty. Jednym z takich miejsc jest pałac w **Pakosławiu**, należący do najcenniejszych klasycystycznych obiektów tego rodzaju w Wielkopolsce. Na szczególną uwagę zasłuchują tam trzy płaskorzeźby z lat 1789 - 1791, wiernie oparte na rycinach Franciszka Smuglewicza przedstawiają one polskich władców: Mieszko I niszczy posągi bóstw pogańskich, Bolesław Chrobry wbija pale graniczne na Łabie i Sali, Mieszko II przyjmuje hołd zbuntowanych Pomorzan. Kolejnym obiektem wartym odwiedzenia jest zespół pałacowo - parkowy w **Golejewku**. Na terenie zespołu znajduje się stadnina koni, która oferuje przejażdżki konne, bryczką. Na uwagę turystów zasługuje tutejsze muzeum powozów z XIX i XX w. oraz unikatowa aleja zasłużonych rumaków. W baszcie znajduje się znakomita kolekcja nagród i trofeów, zdobytych przez golejewskie konie. Niestety sam pałac, pomimo swojej uznanej wartości architektonicznej nie jest aktualnie dostępny do zwiedzania.

Turystyka biograficzna

Na terenie powiatu znajduje się kilka miejsc związanych z wybitnymi Polakami. W listopadzie i grudniu 1831 r. oraz lutym i marcu 1832 r. na zaproszenie Ksawerego Bojanowskiego w **Konarzewie** przebywał Adam Mickiewicz. Niestety dziś pałac w Konarzewie jest w opłakanym stanie, zachowała się tylko tablica upamiętniająca pobyt poety w tym miejscu. W 1997 r. zachowane eksponaty zostały przeniesione do Szkoły Podstawowej nr 1 w Rawiczu. Celem turystów zainteresowanych historią mogłyby być też miejsca związane z postacią Stefana Bobrowskiego, polskiego działacza niepodległościowego, członka stronnictwa czerwonych, powstańca styczniowego, członka Komitetu Centralnego Narodowego i Tymczasowego Rządu Narodowego. Został on pochowany na cmentarzu w **Łaszczyńcu**.